

Vesa Peltola

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

U 16/2026 vp / Asiantuntijapyyntö 27.2.2026

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua yllä mainitusta U-kirjelmästä.

Kuntaliitto pitää erittäin ilahduttavana, että EU:n lainsäädäntöehdotuksia eduskunnassa arvioitaessa kuullaan myös kuntakentän edustajia. Tällä tavoin voidaan osaltaan kartuttaa tietoa ehdotusten vaikutuksista ja toimivuudesta kuntatasolla. Kuntakentällä on merkittävä rooli EU-lainsäädännön soveltamisessa ja usein myös sen tavoitteiden saavuttamisessa käytännössä.

Yleistä

Kuntaliitto yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että ehdotuksesta puuttuva vaikutusten arviointi on valitettavaa.

EU:n toimivalta ja kaavoitukseen vaikuttavat ehdotukset

Suomen kannanotossa neuvotteluihin tulee ottaa huomioon, että EU:lla ei ole tavallisessa järjestyksessä toimivaltaa säätää kaavoituksesta. Komission esittämää arviota tavallisesta säätämisyjärjestyksestä määräenemmistöpäätöksellä voidaan pitää perusteltuna vain, mikäli ehdotuksella ei ole vaikutuksia kaavoitukseen. Kuntaliitto ehdottaa, että Suomen kannassa tuotaisiin vahvemmin esiin, että komission esittämää arviota tavallisesta säätämisyjärjestyksestä määräenemmistöpäätöksellä voidaan pitää perusteltuna vain, mikäli ehdotuksella ei ole vaikutuksia kaavoitukseen.

EU:n sähköistä asiointia koskevat ehdotukset

Suomen pitäisi ottaa tiukempi kanta koskien eri velvoitteisiin liittyvien digitaalisten alustojen ja eri yhteyspisteiden rakentamista. Velvoitteet koskien

tieto- ja asiointiportaaleja voivat Suomessa aiheuttaa merkittäviä uusia kustannuksia ja jo digitalisaatioon laitettujen panosten häviämistä. Suomessa on jo useita eri tietovarantoja ja digitaalisia palveluja, joten ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa kaikkea uudelleen. Vaatimuksen vaikutuksia, eri ratkaisuvaihtoehtoja ja uuden teknologian käyttöönottoa tulee puntaroida huolellisesti. Esitetyt vaatimukset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia. Usean viranomaisen toiminnan huomioivan valtakunnallisen palvelun toteuttaminen laadukkaasti ja kestävästi on aina laaja ja merkittäviä taloudellisia panostuksia vaativa hanke.

Viimeaikaiset EU-lainsäädäntöaloitteet muodostavat sähköisiä portaaleja koskevien velvoitteiden kokonaisuuden, joiden toteutus edellyttää käytännössä eri viranomaisten, myös kunnan viranomaisten, palvelujen liittämistä kansallisiin portaaleihin. Ympäristö omnibus -kokonaisuuteen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointia koskevan asetusehdotuksen 10(3) artiklan mukaan jäsenmaiden tulisi perustaa keskitetty verkkoportaali (*central online portal*)¹. Grids package -lakialoitteissa tarkoituksena on velvoittaa jäsenmaita toteuttamaan ja myös hakijoita käyttämään digitaalista alustaa (*single digital portal*), josta käytännössä tulisi olla yhteys usean viranomaisen järjestelmiin.

Kansallisesti on pitkään kehitetty U-kirjeessä mainittua kansallista Luvat ja valvonta -palvelukerrosta. Kuntaliitto toteaa, että tähän mennessä palvelukerroksen kehittämisessä ja toteuttamisessa ei ole onnistuttu luomaan ratkaisuja, jotka palvelisivat tarkoituksenmukaisella tavalla kuntien lupaviranomaisten toimintaa. Luvat ja valvonta -palvelukerroksen kehittämisessä ei huomioitu siihen liittyvien, kuntien jo käytössä olevien palvelujen integrointia. Myöskään taloudellista tukea kuntien järjestelmien liittämiseksi valtakunnalliseen portaaliin ei ole ollut saatavilla. Haasteita on kuvattu ainakin Luvat ja valvonta -hankkeen väliarviointi -raportissa (31.8.2022), jossa on työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta toteutetun arvioinnin tulokset. Kuntien kannalta on tärkeää, että valtion eri portaalit ja niihin liittyvät digitaaliset palvelut muodostavat eheän ja kestävästi toimivan kokonaisuuden. Portaali voisi toimia myös muihin palveluihin ketterästi ohjaavana järjestelmänä.

Jos nyt ehdotetun EU-sääntelyn toimeenpanossa tullaan nojaamaan Luvat ja valvonta -palvelukerrokseen entistä vahvemmin, on jatkossa sen kehittämisessä huomioitava myös kunnat paremmin. Kuntaliitto pitää tärkeänä,

¹ "Jäsenvaltioiden on varmistettava [julkaisutoimisto: lisätään päivämäärä, joka on 12 kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta] lähtien, että ympäristöarvioinneista ja seulontamenettelyistä, niihin liittyvistä päätöksistä ja ympäristövaikutusten ja -menettelyjen seurannasta saadut raportit ja tiedot asetetaan julkisesti saataville sähköisessä muodossa keskitetyn verkkoportaalin kautta noudattaen liikesalaisuuksien säilyttämistä koskevia vaatimuksia ja unionin tai kansallisia tietosuojavaatimuksia. Verkkoportaalin on perustuttava digitaaliseen paikkatietojärjestelmään ja siinä on annettava kaikki saatavilla olevat tiedot lajihavainnoista sekä muut ympäristö- ja geologiset tiedot."

että Luvat ja valvonta -palvelu toteutetaan niin, että se huomioi kunnissa jo käytössä olevat digitaaliset palvelut. Luvat ja valvonta -palvelu voisi olla eri viranomaisten palveluihin ohjaava järjestelmä.

Seuraavassa on esitetty joitakin direktiivi- ja artiklakohtaisia kommentteja.

Uusiutuvan energian direktiivi

Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet (15c artikla)

”Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot eivät saisi nimetä laajoja alueita, jolla uusiutuvan energian toteuttaminen ei olisi lähtökohtaisesti mahdollista ympäristösyistä, mukaan lukien maisemansuojelu.” Ehdotuksen sanamuoto jättää epäselväksi, koskeeko kielto vain nopean kehittämisen alueiden nimeämistä vai alueiden kehittämistä yleisemmin. Kuntaliitto painottaa, että ehdotuksella ei saa olla vaikutusta kuntien kaavoitukseen eikä ehdotus saa estää kuntia rajoittamasta kaavoissaan rakentamista esimerkiksi maisema-arvojen vuoksi tai muista ympäristöarvoihin liittyvästä syystä.

Yleisön osallistuminen (15d artikla)

Kuntaliiton mielestä Suomen ehdotettu kanta on turhan jyrkkä. Jotta hankkeiden paikallista hyväksyttävyyttä voitaisiin parantaa, tulisi Suomessakin mahdollistaa välittäjien vapaaehtoista nimeämistä ja hankkeiden hyötyjen kanavoimista hallitusti paikallisille tai alueellisille yhteisöille.

Lupamenettelyn organisointi ja pääperiaatteet (16 artikla)

Suomen kantaehdotus: ”Jäsenvaltioiden toiminnan yhdenmukaistaminen ja ehdotuksen mukaiset muutokset viranomaisten toimintaan sekä lupamenettelyiden digitaalisen portaalin ja tietojärjestelmien kehittäminen aiheuttaisivat kustannuksia. Jäsenvaltioille tulisi varata riittävä aika portaalin toteuttamiselle. Digiasioinnin pakko ei saisi muodostua perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen vastaiseksi.”

Suomen ympäristökeskuksen Ryhti-järjestelmä toimii jatkossa rakennustietojen valtakunnallisena tietovarantona. Kunnat ottavat Ryhti-järjestelmän käyttöön 1.1.2029 mennessä ja välittävät tämän jälkeen uusien rakennusten lupatiedot Ryhtiin. Tämän jälkeen rakennusten ympäristöllisiä ominaisuuksia voidaan analysoida Ryhdin kautta valtakunnallisesti siltä osin kuin direktiivien mukaisia ympäristöön liittyviä tietoja sinne rakennuksista kerätään. Huomattakoon, että aikaisempien rakentamislupien osalta vastaavia tietoja ei ole kerätty. Kustannusten säästämiseksi jo toteutettu kehitystyö tulee huomioida kehityksessä.

Suomen kantaehdotuksessa vaaditaan riittävän ajan varaamista portaalin toteuttamiselle, mutta se ei pelkästään riitä. Kantaan olisi syytä lisätä maininta myös vaadittavien yhteyksien toteuttamisesta esimerkiksi seuraavasti: ”Jäsenvaltioille tulisi varata riittävä aika portaalin ja vaadittavien yhteyksien toteuttamiselle.”

Lupamenettely uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden ulkopuolella (16b artikla)

Kuntaliitto suhtautuu hiljaisen hyväksynnän käyttöön yleisesti ottaen kriittisesti. Kuntaliiton mielestä hiljainen hyväksyntä olisi ensisijaisesti pyrittävä poistamaan ehdotuksesta tai tavoiteltava muotoa, jossa jäsenvaltiot voivat itse päättää sen käyttöönotosta.

Kuntaliitto pohtii viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 6/2026 vp, johtaisiko hiljaista hyväksyntää koskevan yleisemmän sääntelyn ottaminen kansalliseen lainsäädäntöön, esimerkiksi hallintolakiin, siihen, että hiljainen hyväksyntä tulisi yhä useammin suoraan EU-lainsäädännön nojalla sovellettavaksi. Tällöin **ensisijaista tulisi olla pyrkiä vaikuttamaan EU-lainsäädäntöön niin, että hiljaista hyväksyntää ei sisältyisi sellaisiin menettelyihin, mihin sen ei katsota sopivan**. Tällaisia ovat monimutkaiset luvitusasiat (esim. rakentamisluvat, ympäristöluvat, poikkeaminen luonnonsuojelusta) tai tapauksiin, jotka vaikuttavat lupamenettelyyn nähden kolmansien osapuolten oikeusasemaan.

Uusiutuvan energian hankkeiden päivittämistä koskevan lupamenettelyn nopeuttaminen (16c artikla)

”Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, etteivät muutokset maan tilassa (*status of the land*), jolla uusiutuvan energian tuotantolaitos sijaitsee, estä laitoksen päivittämistä.” Kirjelmästä tulisi käydä selkeästi ilmi, että ehdotus ei voi koskea kuntien kaavoitusta. Ehdotettu sääntely ei saa rajoittaa kunnan maankäytön kehittämistä olemassa olevan uusiutuvan energian hankkeiden läheisyydessä (alueella, johon nykyinen hanke ei vaikuta).

Aurinkoenergialaitteiden asentamista koskeva lupamenettely (16d artikla)

”Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot eivät saisi edellyttää mitään hallinnollisia lupia, mukaan lukien ympäristöön liittyviä lupia, lukuun ottamatta verkkoon liittämistä koskevia lupia, sellaisten aurinkoenergialaitteiden ja samalla paikalla sijaitsevien energiavarastojen asentamiseksi, joiden kokonaisteho on enintään 100 kW. Kohtaa ei kuitenkaan saisi soveltaa Natura 2000 -alueilla eikä muilla kansallisiin suojelujärjestelmiin kuuluvilla alueilla, eikä kulttuuri-perintöä tai historiallista perintöä suojelevilla alueilla.”

Teholtaan 100 kW:n aurinkosähköjärjestelmä tarvitsee jopa noin 500 m² suuruisen alan kiinteistöltä. Noin suuri aurinkopaneeli voi vaikuttaa kaupunkikuvaa heikentävästi, vaikka kyseessä ei olisikaan suojeltu alue tai rakennus. Enintään 100 kW sähkövarastojen (akkujen) koko ei välttämättä vaikuta yhtä paljon kaupunkikuvaan kuin aurinkosähköpaneelit, mutta niiden asennukseen ja käyttöön liittyy kiinteistökohtaisia terveellisyys-, paloturvallisuus- ym. näkökohtia. Kun hankkeet vapautetaan luvista, kaupunki- ja ympäristökuvaan, turvallisuuteen ja terveellisyysliittävät kysymykset jäävät vaille viranomaisvalvontaa ja menettelyä, jossa varmistettaisiin, että hankkeissa on mukana asiantuntevat ammattilaiset.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että enintään 100 kW aurinkoenergilaitteiden luvituksen sujuvoittaminen ei poista tai oleellisesti heikennä kuntien toimivaltaa lupamenettelyssä. Asiaa on tuotu U-kirjelmässä esiin, mutta sitä voisi Kuntaliiton mielestä vielä korostaa.

Erittäin tärkeä yleinen etu (16f artikla)

Ehdotuksen mukainen yleisen edun mukaisten hankkeiden laajentaminen koskemaan myös koko siirto- ja jakeluverkkoinfrastruktuuria, erillisiä sähkövarastoja sekä latausinfrastruktuuria ilman vaikutusten arviointia ja mahdollisesti yhdistettynä luonto- ja lintudirektiiveihin sekä Natura-arviointeihin ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn esitettyihin lievennyksiin voi johtaa merkittäviin ympäristön- ja luonnonsuojelua koskevien tavoitteiden heikentämisiin ja ennakoimattomiin yhteisvaikutuksiin. Kuntaliitto katsoo, että Suomen tulisi suhtautua tähän varovaisuusperiaatteen mukaisesti.

Lupamenettely uusiutuvan energian laitosten hybridisaatiolle (uusi 16j artikla)

“Jäsenvaltion olisi varmistettava, että uusiutuvan energian laitoksen toiminta voi jatkua ja hybridisaatio toteutua siten, että uusi tuotantomuoto tai energiavarasto olisi mahdollista lisätä alueelle.”

Kirjelmästä tulisi käydä selkeästi ilmi, että ehdotus ei voi koskea kuntien kaavoitusta. Ehdotettu sääntely ei saa rajoittaa kunnan maankäytön kehittämistä olemassa olevan uusiutuvan energian hankkeiden läheisyydessä (alueella, johon nykyinen hanke ei vaikuta).

Sähkömarkkinadirektiivi

Edellä esitetyt huomiot hiljaisesta hyväksynnästä ja digitaalisesta asiointikanavasta koskevat soveltuvien osin myös sähkömarkkinadirektiiviin ehdotettuja muutoksia.

Kaasumarkkinadirektiivi

Maakaasun käsittelylaitosten, vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin lupamenettelyitä koskevaa 8 artiklaa ehdotetaan täydennettäväksi. Luvitusta koskevaa sääntelyä ei vielä ole kansallisesti toimeenpantu eli muutos koskee vielä kansallisen toimeenpanon valmistelussa olevaa sääntelyä. Edellä esitetyt huomiot hiljaisesta hyväksynnästä ja digitaalisesta asiointikanavasta koskevat soveltuvien osin myös kaasumarkkinadirektiiviin ehdotettuja muutoksia.

Muita huomioita

EU:n vuoden 2040 tavoitteet saattavat vaikuttaa EU-säädöksiä päivitettäessä myös kunnille tuleviin velvoitteisiin, joista nykyään jo noin puolet tulee EU:sta. Kuntaliitto muistuttaa, että Suomen proaktiivinen EU-vaikuttaminen on välttämätöntä jo varhaisessa vaiheessa.

Kuntaliitto korostaa, että kuntien rooli sekä kehitteillä ja jo käytössä olevat digitaaliset palvelut, kuten Ryhti ja kuntien rakennusvalvonnan sähköiset asiointipalvelut, tulee huomioida valtakunnallisen kokonaisratkaisun kehittämisessä. Kuntaliiton näkemys on, ettei tule kehittää jo käytössä olevien digitaalisten palvelujen kanssa päällekkäisiä ratkaisuja. Eri ratkaisuvaihtoehdot ja niiden taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset tulee arvioida huolellisesti. Kuntaliitto muistuttaa, että uusien tehtävien tai kustannusten merkittävä lisääminen kunnille edellyttää rahoitusperiaatteen noudattamista. Lisäksi kunnilla tulee jatkossakin olla oikeus valita, miten palvelunsa tuottavat.

SUOMEN KUNTALIITTO

Vesa Peltola
Erityisasiantuntija

Jakelu Ympäristövaliokunta

Tiedoksi Kuntaliiton kirjaamo